

Голіненко Вадим Ігорович

студент 3-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ГАЛУЗІ ПРАВА

Останніми роками в Україні все більшого значення набуває соціальне забезпечення громадян, адже в нових соціально – політичних та економічних умовах приділяється пильна увага належному фінансуванню громадян і гарантуванні їм гідного рівня життя. Здійснення права на соціальний захист забезпечується окремою галуззю права в національній правовій системі України, а саме – право соціального забезпечення.

Для визначення поняття галузі потрібно з'ясувати, що ж являє собою поняття «соціальне забезпечення». Так, І.С. Ярошенко стверджує, що соціальне забезпечення можна визначити як організаційно-правову діяльність держави, спрямовану на матеріальне забезпечення осіб, які не мають виходу на ринок праці, не застраховані в системі загальнообов'язкового соціального страхування, зазнали соціального ризику, внаслідок чого завдали шкоди здоров'ю й не можуть матеріально забезпечити себе та своїх утриманців. Сутністю соціального забезпечення є діяльність держави щодо надання особі гарантованого законом мінімуму засобів до існування для забезпечення достатнього рівня життя [1, с. 89].

На думку М.М. Клемпарського, соціальне забезпечення – це система закріплених у законодавстві соціально-економічних заходів, що гарантують матеріальне забезпечення громадян у старості, у період тимчасової непрацездатності, в разі втрати годувальника та в інших передбачених законодавством випадках [2, с. 88].

Отже, соціальне забезпечення – це гарантоване Конституцією України право людини та громадянина на отримання відповідної соціальної допомоги від держави, якщо вона через незалежні від неї обставини опинилась у скрутній ситуації та потребує матеріальної чи іншої безповоротної допомоги від держави.

Визначившись із сутністю ключових понять, можна перейти безпосередньо до розгляду того, що являє собою право соціального забезпечення як окрема самостійна галузь права. У рамках дослідження слід звернути увагу на точку зору І.М. Сироти, який наголошує, що право соціального забезпечення має особливе значення та в умовах сьогодення розвивається на основі нових принципів і концепцій, складаючи нові групи відносин, які знаходилися раніше за межами цієї галузі права. Він вказує, що зростання ролі соціального забезпечення і

вплив його на всі сторони життя людини якісно змінили й саму галузь права соціального забезпечення та безпосередньо характер її взаємодії з іншими галузями права. Він стверджує, що право соціального забезпечення як самостійна галузь права за останні декілька десятиків років цілком закономірно утвердилось на чільних позиціях системи права не тільки України, а й інших індустріально розвинутих цивілізованих держав, де існують ринкові відносини, а також виступає гарантом реалізації прав і свобод громадян [3, с. 261].

На думку І.В. Гушина, право соціального забезпечення – це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають під час здійснення державою за рахунок суспільних фондів споживання необхідних соціально – економічних заходів щодо забезпечення осіб похилого віку та непрацездатних громадян грошовими (пенсії й допомоги) та натуральними (протезування, засоби пересування, ортопедичні вироби) матеріальними благами аліментарного характеру [4, с. 76-79].

В.С. Андреев під правом соціального забезпечення розумів систему правових норм, що регулюють відносини з медичної допомоги й лікування, пенсійні та деякі інші відносини щодо забезпечення громадян у старості й у разі непрацездатності, материнства й дитинства, державної допомоги сім'ї, а також тісно пов'язані з ними процедурні відносини щодо встановлення юридичних фактів і процесуальні – щодо вирішення спорів [5, с. 358].

Н.Б. Болотіна вважає, що за змістовим критерієм усі відносини в предметі права соціального забезпечення діляться на матеріальні, організаційно-розпорядчі, фінансові, процедурні та процесуальні. На її думку, предметом права соціального забезпечення є соціально – забезпечувальні відносини, що складаються в процесі матеріального забезпечення, соціального обслуговування та утримання з боку державних або недержавних органів, за дозволом і під контролем держави, установ і закладів соціального захисту фізичних осіб, які зазнали соціальних ризиків, унаслідок чого не мають засобів до існування й не можуть самостійними зусиллями заробляти на життя та утримувати (обслуговувати) себе й своїх утриманців [6, с. 10].

Отже, підсумовуючи викладене, можна сказати, що в сьогоденних умовах право соціального забезпечення є все ж таки однією з ключових галузей права, оскільки норми цієї галузі спрямовані на реалізацію одного з найважливіших конституційних прав – право на соціальний захист. Тим не менше, хотілося б наголосити, що більшість зазначених в дослідженні теоретичних підходів до розуміння сутності поняття права соціального забезпечення є дещо застарілими, не враховують сучасних соціально-економічних і політичних змін. Саме тому під правом соціального забезпечення пропонується розуміти сукупність правових норм, які регулюють специфічні соціально – забезпечувальні відносини, що виникають між відповідними держав-

ними органами та особою, котра внаслідок тих чи інших життєвих обставин потребує матеріальної чи іншої безповоротної допомоги від держави.

Список використаних джерел

1. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення : [навч. посіб.] / І.С. Ярошенко. — К. : КНЕУ, 2005. — 232 с.
2. Клемпарський М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення працівників органів внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05 / М.М. Клемпарський ; Національний університет внутрішніх справ. — Х., 2004. — 224 с.
3. Сирота І.М. Развитие национальной научной школы права социального обеспечения в Украине / И.М. Сирота // Наукові праці Одеської національної юридичної академії. — 2003. — Т. 2. — 146 с.
4. Гушин І.В. Советское право социального обеспечения: вопросы теории / И.В. Гушин. — М., 1982. — 176 с.
5. Андреев В.С. Право социального обеспечения в СССР : [учебник] / В.С. Андреев. — 2-е изд. — М. : Юрид. лит., 1987. — 352 с.
6. Болотіна Н.Б. Предмет права соціального забезпечення України / Н.Б. Болотіна // Вісник Львівського університету. Серія «Юридична». — 2001. — Вип. 36. — 399 с.
7. Яковлева Г.О. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України — 2017. — 5 с. — Режим доступу: <http://docplayer.net/57747600-Pravo-socialnogo-zabezpechennya-yak-samostiynagaluz-prava-v-nacionalniy-pravoviy-sistemi-ukrayini.html>

Ключові слова: право, правова система, галузь права, соціальне забезпечення, право соціального забезпечення.

Науковий керівник: д. ю. н., професор Чанишева Г. І.

Головань Вікторія Леонідівна

студентка 3-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ринкові відносини супроводжуються загостренням соціальних проблем, у зв'язку з чим і подальшого розвитку соціального захисту, що потребує населення. Досвід розвинутих країн свідчить, що нормальне функціонування паралельно ринку й надійної системи соціального захисту населення — це необхідна і своєрідна плата суспільства, бізнесу й роботодавців за соціальний мир, стабільність